

Ochrona środowiska i przyrody - wybrane aspekty prawne i ekonomiczne dotyczące JST

Przejdź do produktu na www.ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Ochrona środowiska obejmuje działania podejmowane przez człowieka na rzecz zachowania środowiska naturalnego w jak najlepszym stanie, które prowadzą do zapewnienia obecnym i przyszłym pokoleniom korzystnych warunków życia z możliwością użytkowania jego zasobów bez pomniejszania ich wartości. W takim ujęciu ochrona środowiska nie jest ograniczana tylko do dbałości o ożywione i nieożywione elementy przyrody (gleba, rzeźba terenu, kopaliny, wody śródlądowe wraz ze środowiskiem morskim, flora i fauna, walory krajobrazowe i wypoczynkowe, zasoby zieleni w miastach i na wsiach, powietrze), ale dotyczy również ochrony takich aspektów życia człowieka, jak warunki mieszkaniowe, kulturowe, socjalne, które są zależne od stanu środowiska naturalnego i wpływają na jakość życia. Odnosi się do takich działań, jak ochrona przed hałasem i wibracjami, odpadami, promieniowaniem, substancjami chemicznymi oraz przed zagrożeniami zrodzonymi wskutek działalności inwestycyjnej, produkcyjnej lub technicznej człowieka.

Te problemy związane z zapewnieniem bezpieczeństwa ekologicznego od pewnego czasu znajdują się w centrum zainteresowania nie tylko naukowców z różnych dziedzin i dyscyplin nauki, ale również polityków, przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, lokalnych społeczności i organizacji pozarządowych. Prowadzone są debaty naukowe, społeczne, ekonomiczne i polityczne, które stają się coraz intensywniejsze wraz z ujawnianiem się coraz dotkliwszych skutków zaburzenia relacji między człowiekiem a środowiskiem naturalnym w skali globalnej.

Ten szeroki kontekst rozumienia ochrony środowiska i przyrody wskazuje na konieczność rozpatrywania jej problematyki jako wielopłaszczyznowej idei. Łączy w sobie zagadnienia spójnego współistnienia działań społecznych, środowiskowych, prawnych i gospodarczych, które pozwolą zachować istniejące zasoby naturalne w co najmniej nie pogorszonej formie dla ludzi żyjących obecnie i w przyszłości. W konsekwencji wszystkie podmioty korzystające ze środowiska naturalnego oraz organy administracji realizujące zadania z zakresu ochrony środowiska podlegają pewnym obowiązkom. Określa je krajowe i międzynarodowe prawo ochrony środowiska. Ta gałąź prawa obejmuje zespół norm regulujących prawa i obowiązki podmiotów (państw, organizacji, jednostek) w zakresie wykorzystywania środowiska naturalnego przez te podmioty, ich organy lub inne podmioty działające w ich imieniu lub przez nie upoważnione.

Zgodnie z PrOchrŚrod ochrona środowiska polega przede wszystkim na właściwym, opartym na zasadzie racjonalności gospodarowaniu zasobami środowiska i odpowiednim jego kształtowaniu w kontekście zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom i skażeniu środowiska naturalnego oraz przywracaniu stanu właściwego elementom środowiska przyrodniczego.

Regulacje prawne związane z ochroną środowiska są rozległe i wielopłaszczyznowe. Podmioty korzystające w różnej formie, stopniu i intensywności z dóbr przyrody tworzą bardzo liczną i różni-

cowaną grupę. Kompetencje administracyjne i tryby postępowania w zakresie stosowania zapisów Prawa ochrony środowiska są rozproszone. Wszystko to powoduje, że zagadnienia zasad prawnych ochrony środowiska i jego instrumentów są uznawane przez teoretyków i praktyków za trudne. Wśród członków społeczeństwa należących do różnych typów podmiotów gospodarczych (producentów, konsumentów, regulatorów) rodzi to problemy w znajomości i respektowaniu obowiązków prawnych wynikających z ustaw w zakresie ochrony środowiska, trudności w zrozumieniu skomplikowanych, niejasnych, a niekiedy uznawanych przez nich za niespójne, przepisów ochrony środowiska. Prowadzi to nawet do ich naruszania lub łamania przepisów tego prawa w wymiarze międzynarodowym i krajowym. Wynika to również z tego, że większość małych i średnich przedsiębiorstw, starając się wywiązać z obowiązków w zakresie ochrony środowiska, nie korzysta z pomocy instytucji doradczych w tym zakresie.

Powyższe problemy stały się inspiracją do powstania tej książki. Jest ona skierowana przede wszystkim do pracowników instytucji publicznych zajmujących się zagadnieniami związanymi z ochroną środowiska i przyrody oraz rewitalizacją obszarów zdegradowanych. Z książki mogą również skorzystać studenci i nauczyciele akademicki, gdyż omówiono w niej elementarne zasady dotyczące ochrony środowiska i przyrody, przedstawiono wyjaśnienie pojęć i różnych zagadnień związanych z wykonywaniem obowiązków w tym zakresie oraz konkretne przykłady rozwiązywania problemów wynikających z respektowania zasad ochrony środowiska.

Celem publikacji jest omówienie praw i obowiązków organów instytucji publicznych zajmujących się zagadnieniami środowiska naturalnego i rewitalizacją, ze wskazaniem zmian w tym zakresie w związku z wprowadzeniem nowych regulacji prawnych, np. przez ustawę – Prawo wodne w określonych dziedzinach. Dodatkowo ma ona dostarczyć praktycznych informacji związanych z użytkowaniem instrumentów prawa ochrony środowiska przez jednostki samorządu terytorialnego oraz zapoznać czytelników z doświadczeniami innowacyjnych rozwiązań problemów ekologicznych w krajach wysokorozwiniętych, uznawanych za liderów ekoinnowacji.

Opracowanie obejmuje teoretyczne i praktyczne zagadnienia ochrony środowiska. Skupia się na jej prawnych, ekonomicznych i społecznych aspektach, ze szczególnym uwzględnieniem roli jednostek samorządu terytorialnego w wykonywaniu obowiązków w zakresie ochrony środowiska i stosowaniu przepisów tego prawa. W świetle wyzwań XXI w. (klimatycznych, ekologicznych, technologicznych, demograficznych, cywilizacyjnych) istotne okazało się przedstawienie relacji człowiek – środowisko we współczesnej gospodarce opartej na wiedzy oraz omówienie możliwości i ograniczeń wykorzystania współpracy różnych interesariuszy (ze świata nauki, gospodarki, administracji samorządowej, społeczeństwa obywatelskiego, mediów) dla rozwiązywania lokalnych problemów ochrony środowiska. Umożliwia to zapoznanie się nie tylko z koncepcyjnym ujęciem tego typu współpracy na rzecz wdrażania ekoinnowacji przez społeczności lokalne, ale również poznanie praktycznych rozwiązań lokalnych i regionalnych problemów ekologicznych.

Wymiar praktyczny tej książki przejawia się w tym, że zawiera ona wiele szczegółowych wskazówek dla potencjalnych czytelników, odnoszących się do interpretacji problematycznych zagadnień. Znajdują się w niej wzory dokumentów, m.in. wniosku o wycinkę drzew, decyzji zezwalającej na wycinkę drzew, karty projektu rewitalizacyjnego czy uchwały o przyjęciu lokalnego programu rewitalizacji gminy. Dodatkowym atutem opracowania są przykłady naliczania określonych opłat, np. za wycinkę drzew, za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, za składowanie odpadów wraz z wyjaśnieniem dokonywania kalkulacji.

W ochronie środowiska i przyrody największe znaczenie ma wiedza i świadomość społeczeństwa w zakresie potrzeby chronienia dobra wspólnego, jakim jest środowisko naturalne, oraz konieczności właściwego postępowania pozwalającego pogodzić racjonalne i odpowiedzialne wykorzystywanie zasobów przyrody z osiąganiem długookresowego trwałego wzrostu i rozwoju gospodarczego (ang. *sustainability development*). Wymaga to rezygnacji z nastawienia egoistycznego jed-

nostki i grup społecznych oraz stosowania myślenia perspektywicznego. Należy sobie uświadomić, że zasoby naturalne mogą się kiedyś wyczerpać i nie wolno ich nadmiernie eksploatować wyłącznie z myślą o potrzebach obecnego pokolenia. Mimo że środowisko stanowi naturalną barierę wzrostu gospodarczego, to nie powinno być uznawane za hamulec procesów rozwojowych. Wręcz przeciwnie, dzięki wdrożeniu idei rozwoju zrównoważonego traktowane jest jako zasób, wokół którego można budować konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę. Jednak dla zachowania równowagi i zabezpieczenia przed zbyt intensywną ingerencją człowieka w środowisko konieczne jest stworzenie właściwych narzędzi prawnych, aby organy wyznaczone do dbania o stan środowiska mogły skutecznie walczyć z podmiotami wykazującymi negatywne zachowania w przedmiotowym zakresie. Działanie organów może być skuteczne, gdy wraz ze wskazaniem możliwości zachowania się, określone są sankcje za działania zabronione, a przepisy prawa są spójne. Ich liczba może przysparzać kłopotów z odnalezieniem uregulowań w konkretnym zakresie, dlatego opracowania takie jak to mogą służyć pomocą w uzyskaniu podstawowych informacji, wyjaśnień, a nawet gotowych wzorów dokumentów.

Przedmiot zainteresowań, do którego odnosi się ta praca, jest rozległy i skomplikowany, co spowodowało oczywiste ograniczenia w jego rozważaniu. Książka przedstawia jedynie wybrane zagadnienia i nie można jej traktować jako w pełni systematycznego ujęcia prawnych, ekologicznych, społecznych i gospodarczych zagadnień ochrony środowiska.

Wszystkim autorom przygotowującym tę publikację przyświecało przekonanie, że zwiększenie wiedzy i kompetencji nie tylko przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, lecz także innych instytucji zajmujących się stosowaniem prawnych instrumentów ochrony środowiska, przyczyni się do poprawy stanu bezpieczeństwa ekologicznego w Polsce i praktycznego wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju dzięki ich wykorzystaniu. Czytelnicy oceniają, w jakim stopniu wybór i sposób omówienia tej złożonej problematyki książki okazał się trafny.

Autorzy

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl